UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND PRACTICA NEUNIFORMĂ DE APLICARE A ART.171 DIN CODUL PENAL

SOME CONSIDERATIONS REGARDING THE NON-UNIFORM PRACTICE OF THE APPLICATION OF ART.171 OF THE PENAL CODE

Serghei BRÎNZA, doctor habilitat, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: In the case of rape, it is possible that a certain restriction of the victim's physical freedom (preceded by her moving to the place where the rape was committed): 1) constitutes the way of overcoming the rape victim's resistance and 2) having approximately the same duration as the sexual intercourse maintained with the victim. In this hypothesis, the restriction of the victim's physical freedom loses its individuality, because it represents the expression of the physical or mental coercion within the rape. The rape cannot absorb the violation of inviolability of the domicile, in general, and the violation of the inviolability of the domicile provided by para.(2) art.179 of the Criminal code, in particular. In all cases, the violation of inviolability of the domicile, which precedes, accompanies or succeeds the rape, is qualified on the basis of art.171 and 179 of the Criminal code. The orientation and the content of the intent of the perpetrator are the criteria that allow the delimitation of the perverted actions and the preparation for rape.

Cuvinte cheie: *viol; răpirea unei persoane; violarea de domiciliu; acțiuni perverse; concurs de infracțiuni; delimitare.*

Fiind o infracțiune săvârșită relativ frecvent, violul poate fi însoțit de alte infracțiuni. În unele cazuri, concursul dintre viol și alte infracțiuni are un caracter aparent. În astfel de cazuri, se aplică răspunderea fie doar pentru viol, fie doar pentru infracțiunile care îl pot însoți. Pentru a deosebi astfel de cazuri de ipoteza concursului dintre viol și alte infracțiuni, este imperioasă respectarea regulilor de calificare a infracțiunilor, precum și interpretarea în corespundere cu principiul legalității a normelor care stabilesc răspunderea pentru viol și infracțiunile care îl pot însoți.

1. Violul și răpirea unei persoane

Uneori, înainte de săvârșirea violului, victima este deplasată din locul în care se află în locul în care este săvârșit violul. În asemenea cazuri este posibilă reținerea la calificare, alături de art.171 CP RM, a art.164 CP RM. Astfel, într-o speță, la calificare a fost reținut atât violul, cât și răpirea unei persoane: *S.A. a fost condamnat în baza lit.g) alin.(2) art.164 și lit.f) alin.(2) art.171 CP RM. În fapt, la 01.12.2015, aproximativ la ora 19.00, acesta se afla împreună cu X în scara unui bloc locativ. Amenințând-o pe X cu aplicarea cuțitului, S.A. a impus-o să-l urmeze la domiciliul său în care a ținut-o contrar voinței aproximativ unsprezece*

ore și jumătate. La 01.12.2015, aproximativ la ora 22.00, S.A. a întreținut cu X un raport sexual, timp în care îi aplica lovituri cu mâinile în diferite părți ale corpului [1].

Într-o altă speță, a fost aplicată răspunderea doar pentru viol: *F.I. a fost condamnat în baza lit.a) și c) alin.(2) art.171 CP RM. În fapt, la 24.09.2007, seara, împreună cu alte persoane care nu au fost identificate de organul de urmărire penală, acesta a urcat-o forțat pe X într-un automobil, care se afla în faţa căminului nr.2 al Şcolii profesionale din or. Ştefan Vodă, şi a transportat-o în satul Ermoclia, raionul Ştefan Vodă, lângă fosta fermă de porci. În acel loc, amenințând-o cu aplicarea forţei fizice, făptuitorii au dezbrăcat victima şi au comis cu ea pe rând câte un raport sexual [2].*

Referitor la prima speță, nu este clar dacă victima a fost deplasată către locul săvârșirii violului din scara blocului locativ, în care locuia făptuitorul, sau din scara unui alt bloc locativ. Poate oare prezența infracțiunii de răpire a unei persoane să depindă de un asemenea detaliu?

După D. Gurev, în cazul infracțiunii de răpire a unei persoane „nu are importanță distanța de deplasare a victimei, important este faptul ca aceasta să fie scoasă din locul aflării sale temporare sau permanente și dusă într-un alt loc fără voința ei" [3, p.66]. Această viziune este apropiată de opinia exprimată de R.A. Adelhanean: „Deplasarea (în cazul răpirii unei persoane – *n.a.*) se referă, de regulă, la ... extragerea unei persoane din micromediul curent, obișnuit al acesteia și plasarea persoanei respective prin transfer sau transportare într-un alt loc situat la o anumită distanță de cel inițial, în rezultat persoana deplasată pierzând posibilitatea de a alege liber locul aflării sale" [4, p.19]. Așadar, în cazul infracțiunii prevăzute la art.164 CP RM, deplasarea victimei din locul aflării sale permanente sau temporare voluntare într-un alt loc ales de făptuitor presupune îndepărtarea victimei din microambientul ei obișnuit. Deplasarea este posibilă atât la o distanță apropiată, cât și la o distanță mai mare. Contează ca locul în care victima este adusă să fie un alt loc decât cel inițial. De aceea, deplasarea victimei în perimetrul aceluiași apartament, al aceluiași teren aferent unei case etc., nu poate fi calificată în baza art.164 CP RM. Aceasta nu înseamnă că, în astfel de cazuri, nu este în genere aplicabilă nici o normă penală.

În prima speță exemplificată mai sus, dacă victima și făptuitorul locuiau în același bloc locativ, pe aceeași scară, la același etaj, în apartamente vecine sau chiar în încăperi din același apartament comunal, art.164 CP RM ar putea să nu fie aplicat dacă victima nu a fost deplasată din locul în care se afla inițial. Într-un asemenea caz, ar fi potrivită aplicarea mai degrabă a art.166 CP RM, decât a art.164 CP RM. În cazul privaţiunii ilegale de libertate (art.166 CP RM), persoana nu este scoasă în afara micromediului său social, nu este deplasată dintr-un loc în altul. Anume prin aceasta infracțiunile specificate la art.166 CP RM se de-

osebesc de infracţiunea de răpire a unei persoane (art.164 CP RM). Tocmai lipsa sau prezenţa transferului victimei din locul aflării ei în locul reţinerii ei reprezintă diferenţa specifică dintre infracţiunile confruntate.

În alt context, este oare completă calificarea în cea de-a doua speță? Odată ce victima a fost deplasată din locul în care se afla în locul în care a fost săvârșit violul, s-ar fi cerut aplicarea suplimentară a art.164 CP RM?

În cazul violului (care, de exemplu, implică imobilizarea fizică a victimei) este posibil ca o anumită restricționare a libertății fizice a victimei (precedată de deplasarea acesteia către locul săvârșirii violului): 1) să constituie calea de depășire a rezistenței victimei violului, însoțind fie violența aplicată asupra victimei, fie amenințarea victimei cu violența *și* 2) să aibă aproximativ aceeași durată ca raportul sexual întreținut cu victima. În această ipoteză, restricționarea libertății fizice a victimei își pierde individualitatea, deoarece reprezintă expresia constrângerii fizice sau psihice din cadrul violului. O asemenea restricționare a libertății fizice a victimei trebuie privită ca un „fundal" al constrângeri fizice sau psihice din cadrul violului. O asemenea restricționare a libertății fizice a victimei trebuie privită ca un „fundal" al constrângeri fizice sau psihice din cadrul violului. Această constrângere nu poate face parte concomitent din două infracțiuni. Nu este posibil ca două norme penale să fie aplicate pentru săvârșirea aceleiași fapte. Întrucât constrângerea fizică sau psihică urmărește scopul săvârșirii raportului sexual, nu este necesară invocarea art.164 CP RM. Răpirea unei persoane în lipsa acţiunii (inacțiunii) adiacente, ar reprezenta o formă fără conţinut, deoarece faptei în cauză i-ar lipsi ilegalitatea care îi imprimă relevanţă penală.

În cea de-a doua speță nu se poate susține că restricționarea libertății fizice a victimei (precedată de deplasarea acesteia către locul săvârșirii violului) a avut aproximativ aceeași durată ca raportul sexual întreținut cu victima. Deci, este mai verosimilă ipoteza concursului infracțiunilor prevăzute la art.164 și 171 CP RM. În această speță prezența acțiunii (inacțiunii) adiacente se atestă atât în cazul răpirii unei persoane, cât și în cazul violului. Pe cale de consecinţă, restricționarea libertății fizice a victimei (precedată de deplasarea acesteia către locul săvârșirii violului) nu și-a pierdut individualitatea, nu a fost absorbită de infracțiunea de viol. Drept urmare, răpirea victimei trebuia să-și găsească locul cuvenit în cadrul calificării juridice.

În context, are dreptate A.V. Korneeva care afirmă: „În cazul calificării incomplete, elementele constitutive ale infracțiunilor săvârșite nu sunt pe deplin reflectate în norma aplicată pentru încadrarea juridico-penală (de exemplu, ... calificarea faptei se face în baza unui singur articol, deși calificarea trebuie făcută în baza câtorva articole)" [5, p.2]. Prin excluderea din soluția de calificare a art.164 CP RM a fost încălcată regula stabilită la art.114 CP RM: „Calificarea infracţiunilor în cazul unui concurs de infracțiuni, determinat la art.33, se efectuează cu

invocarea tuturor articolelor sau alineatelor unui singur articol din legea penală care prevăd faptele prejudiciabile săvârşite".

2. Violul și violarea de domiciliu

În unele cazuri, violul este săvârșit fără deplasarea victimei, chiar la domiciliul acesteia. În astfel de cazuri, pătrunderea sau rămânerea ilegală în domiciliul victimei fără consimţământul acesteia sau refuzul de a-l părăsi la cererea ei nu reprezintă un scop în sine al făptuitorului. Aceasta constituie un mijloc de realizare a scopului final – cel de săvârșire a violului. Probabil, din această cauză, în practica judiciară lipsește o poziție univocă privind necesitatea reținerii la calificare a violării de domiciliu care însoțește violul.

De exemplu, în următoarea speță, soluția de calificare conține atât violul, cât și violarea de domiciliu: *C.A. a fost condamnat în baza lit.c) alin.(2) art.171 CP RM. Procesul penal în baza alin.(1) art.179 CP RM în privința lui C.A. a fost încetat în legătură cu împăcarea părților. În fapt, la 24.06.2008, aproximativ la ora 22.30, acesta, împreună cu frații săi C.Vi. şi C.Va., se afla la domiciliul lui X în care cei trei făptuitori au pătruns ilegal. Contrar voinței lui X, amenințând-o cu omorul, C.A., C.Vi. şi C.Va. au întreținut cu ea un raport sexual [6]*.

În opoziție, într-o altă speță, la calificare nu a fost reținută violarea de domiciliu: *G.D. a fost condamnat conform art.27 şi lit.a) alin.(2) art.171 CP RM. În fapt, la 17.07.2016, aproximativ la ora 16.00, G.D. a pătruns în casa lui X în timp ce aceasta dormea. Prin constrângere fizică, G.D. a încercat să întreţină cu X un raport sexual. Însă, X i-a opus lui G.D. rezistenţă, l-a îmbrâncit şi a reuşit să iasă afară. Din această cauză, G.D. nu şi-a dus până la capăt intenţia de a săvârşi violul [7]*.

Care dintre cele două poziții trebuie urmată? Dacă răspunderea se aplică pentru viol, mai este oare necesară invocarea art.179 CP RM? R.Ștefănuț răspunde afirmativ la această întrebare: „Uneori în practica judiciară se ignoră prezenţa concursului de infracţiuni cu conexitate etiologică[1], care ar include infracţiunea de violare de domiciliu. Însă, nici omorul, nici violul, nici alte asemenea infracţiuni la fel de grave sau mai puţin grave nu pot să absoarbă infracţiunea de violare de domiciliu. ... Excepţie de la această regulă o constituie numai cazul sustragerii cu pătrunderea în locuinţă (dar nu în toate cazurile), prevăzut de legea penală a Republicii Moldova. ... În cazul în care îşi găseşte realizarea motivul înlesnirii comiterii altor infracţiuni, infracţiunea de violare de domiciliu va forma concurs cu infracţiunea înlesnită" [8, p.147, 162].

[1] Conexitatea este etiologică atunci când „privește legătura cauzală sau corelația dintre infracțiuni"*.

* Boroi Alexandru, Gorunescu Mirela, Popescu Mirela. Dicționar de drept penal. București: All Beck, 2004, p.73.

Dacă conexitatea consecvenţională presupune scopul ascunderii unei alte infracțiuni, atunci conexitatea etiologică presupune scopul înlesnirii unei alte infracțiuni.

Spre deosebire de furt, jaf și tâhărie, violul nu presupune prezența circumstanței agravante „prin pătrunderea în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuinţă”. Cu toate acestea, T.N. Nurkaeva admite posibilitatea apariției violării de domiciliu în calitate de modalitate de pregătire de infracțiunea de viol: „Stabilirea corectă a motivului şi scopului pătrunderii în domiciliu permite identificarea cauzelor celor săvârşite, ceea ce mărturiseşte uneori despre pregătirea de o infracţiune mai gravă (omor, viol etc.)” [9, p.214]. Acest autor sugerează că, dacă scopul violării de domiciliu constă în săvârșirea violului, nu este necesară aplicarea răspunderii pentru violarea de domiciliu.

În calitate de replică este util să reproducem punctul de vedere a lui R.Ștefănuț: „Să înţelegem că fapta de violare de domiciliu se dezindividualizează şi ca şi cum se dizolvă în amalgamul activităţii pregătitoare care priveşte o infracţiune mai gravă? Considerăm inadmisibilă o asemenea abordare: dreptul la inviolabilitatea domiciliului nu este o anexă a dreptului la viaţă, a dreptului la inviolabilitatea şi libertatea sexuală etc. Indiferent dacă violarea de domiciliu se comite înaintea altor infracţiuni, în paralel cu acestea sau după acestea, nu avem temei să reducem infracţiunea de violare de domiciliu la o circumstanţă colaterală oarecare. În consecinţă, întotdeauna această faptă trebuie să-şi găsească reflectare în cadrul concursului de infracţiuni” [8, p.36, 162].

Scopul violării de domiciliu poate consta în săvârșirea violului. Însă, mijlocul de realizare a acestui scop nu poate reprezenta o parte integrantă a scopului realizat. Săvârșirea violului depășește cadrul infracțiunii de violare de domiciliu, demonstrând necesitatea aplicării regulilor concursului de infracțiuni.

Este posibil ca violența, aplicată în contextul infracțiunii de viol[2], să aibă același grad de intensitate ca violența consemnată de alin.(2) art.179 CP RM[3]. Totuși, aceasta nu înseamnă că infracțiunea, prevăzută la alin.(2) art.179 CP RM, poate fi absorbită de infracțiunea de viol. A.K. Zurușev are dreptate când afirmă: „Analiza dispozițiilor penale, care conțin mențiuni cu privire la violență, arată că rolul și locul violenței în cadrul unei fapte penale pot fi diferite. Interpretarea incorectă a scopului violenței aplicate poate îngreuna calificarea infracțiunii și poate duce la o evaluare juridică eronată a faptei socialmente periculoase cu caracter violent” [10].

Într-adevăr, în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.179 CP RM, violența poate fi aplicată doar în scopul săvârșirii violării de domiciliu. În contrast, în

[2] Constrângerea fizică, exercitată în cazul înfracțiunii prevăzute la art.171 CP RM, se poate concretiza în: 1) vătămarea intenţionată gravă, medie sau uşoară a integrităţii corporale ori a sănătăţii; 2) violenţa care nu implică un prejudiciu cauzat sănătăţii.

[3] În sensul dispoziţiei de la alin.(2) art.179 CP RM, noţiunea „violenţă”, utilizată în sintagma „aplicarea violenţei” (nu şi în sintagma „ameninţarea aplicării violenţei”) presupune vătămarea intenţionată uşoară a integrităţii corporale sau violenţa care nu implică un prejudiciu cauzat sănătăţii.

ipoteza infracțiunii de viol, violența (ca expresie a constrângerii fizice) poate fi aplicată doar în scopul săvârșirii raportului sexual. Nu este posibil ca o acțiune de violență să aibă două scopuri diferite. În concluzie, violul nu poate absorbi violarea de domiciliu, în general, și violarea de domiciliu prevăzută la alin.(2) art.179 CP RM, în special. În toate cazurile, violarea de domiciliu, care precede, însoțește sau succede violul, se califică în baza art.171 și 179 CP RM.

3. Violul și acțiunile perverse

Articolul 175 CP RM stabilește răspunderea pentru „acţiunile perverse săvârşite faţă de o persoană despre care se ştia cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în exhibare, atingeri indecente, discuţii cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziţia victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum şi în alte acţiuni cu caracter sexual". Sintagma ambiguă „alte acţiuni cu caracter sexual", cu care se încheie dispoziția art.175 CP RM, face dificilă delimitarea infracțiunii de acțiuni perverse de unele infracțiuni privind viața sexuală (de exemplu, de viol), în cazul în care aceste infracțiuni se comit în privința unei persoane despre care se ştia cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani. Calitatea acestei delimitări depinde, într-o mare măsură, tocmai de precizia de stabilire a conținutului infracțiunii de acțiuni perverse.

În practica judiciară, se atestă o abordare neuniformă a conexității dintre viol și acțiunile perverse. Astfel, în următoarea speță din practica judiciară s-a considerat că nu este necesară aplicarea art.175 CP RM: *L.I. a fost condamnat în baza art.27 şi lit.b) alin.(3) art.171 CP RM. În fapt, la 20.05.2016, aproximativ la ora 17.30, acesta se afla în apropierea satului Jevreni, raionul Criuleni. Știind cu certitudine că minora X nu a atins vârsta de 16 ani, L.I. şi-a dat jos pantalonii şi lenjeria intimă şi a întreprins acţiuni obscene în prezenţa acesteia. În continuare, L.I. a apucat-o pe X de mâna stângă şi a îmbrâncit-o la pământ, pentru a face astfel posibil raportul sexual. El a încercat s-o dezbrace de haine, însă nu şi-a putut realiza intenţia până la capăt din cauza că în acest timp, de locul unde se afla, s-a apropiat M.A. Drept urmare, L.I. a fugit de la locul infracțiunii [11]*.

Într-o altă speță, soluția de calificare conține art.175 CP RM: *C.I. a fost condamnat în baza art.27, lit.b alin.(3) art.171 și art.175 CP RM. În fapt, la începutul lunii martie 2016, în jurul orei 00.00, acesta se afla în casa lui din satul Pelinei, raionul Cahul. Știind cu certitudine că minora X nu a atins vârsta de 16 ani, în timp ce victima dormea, C.I. a încercat să întreţină cu ea un raport sexual. Însă, intenţia nu a fost dusă până la capăt, deoarece X s-a trezit şi a fugit. De asemenea, în casa lui, în perioada toamna 2015 - martie 2016, C.I. a atins-o indecent pe X [12]*.

În cazul primei spețe, apar dubii legate de deplinătatea calificării: a fost oare întemeiată excluderea art.175 CP RM din soluția de calificare? În cazul celei de-a doua spețe, nu este clar: în ce anume s-a exprimat tentativa de viol – în alte acţiuni cu caracter sexual (în sensul art.175 CP RM) sau în altceva); a reprezentat oare acțiunea făptuitorului o veritabilă tentativă de viol, sau o pregătire de viol, sau o infracțiune prevăzută la art.175 CP RM?

Se evidențiază prin originalitate punctul de vedere a lui Iu.A. Ostroveţkaia: „În cazul transformării acțiunilor perverse în viol, cele comise trebuie calificate numai în conformitate cu norma care incriminează violul. Lipsește concursul dintre viol și acțiunile perverse" [13]. O astfel de transformare ipotetică ar fi posibilă dacă se atestă condițiile de supravenire a intenției[4]: intenţia supravenită ar apărea în situaţia în care, în timpul săvârșirii acțiunilor perverse, făptuitorul prevede posibilitatea săvârșirii violului – datorită condiţiilor în care a comis fapta – şi se decide să săvârșească violul. Este cunoscut că, în ipoteza de supravenire a intenției, la calificare are importanţă tocmai intenţia supravenită. Aceasta ar trebui să se formeze până la consumarea acțiunilor perverse, adică până la începerea: 1) exhibării; 2) atingerilor indecente; 3) discuţiilor cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale; 4) determinării victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice; 5) punerii la dispoziţia victimei a materialelor cu caracter pornografic; 6) altor acţiuni cu caracter sexual.

Din aceasta reiese că transformarea acțiunilor perverse în viol nu este posibilă. Or, începerea săvârșirii acțiunilor perverse marchează consumarea infracțiunii prevăzute la art.175 CP RM.

În același timp, la etapa de pregătire a acțiunilor perverse transformarea în viol este de neconceput. La acest moment încă nu se poate vorbi despre începerea realizării intenției infracționale. Deci, încă nu are ce să se transforme. La etapa de pregătire a acțiunilor perverse, putem vorbi doar despre renunțarea făptuitorului la intenția de a comite acțiunile perverse și la săvârșirea violului în locul acestora.

Unii doctrinari vorbesc despre posibilitatea aplicării răspunderii doar pentru viol, fără invocarea art.175 CP RM. Astfel, A.D. Oberemcenko opinează: „În cazul în care acțiunile perverse au constat, de exemplu, în atingerea organelor genitale ale victimei, iar apoi făptuitorul a început raportul sexual forțat, infracțiunea trebuie calificată doar în baza normei cu privire la viol" [14]. La rândul său, K.E. Bokoci susține: „Dacă acțiunile perverse premerg nemijlocit săvârșirea violului,

[4] Este cunoscut că printre tipurile nenormative de intenţie se numără intenţia iniţială şi intenţia supravenită. Intenţia iniţială există atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul faptei sale până a începe executarea acesteia; intenţia supravenită apare în situaţia în care, în timpul executării unei fapte infracţionale, făptuitorul prevede un alt rezultat decât cel iniţial – datorită condiţiilor în care a comis fapta – şi se decide să-l producă şi pe acesta*.

* Zolyneak Maria. Drept penal român. Partea Generală. Vol.II. Iaşi: Chemarea, 1993, p.224.

ele sunt cuprinse de latura obiectivă a violului și nu necesită calificare conform normei cu privire la acțiunile perverse" [15]. Nu în ultimul rând, L.A. Andreeva și S.D. Țăngăl menționează: „Violul unei minore, care nu a atins vârsta de 16 ani poate, poate fi precedat de acțiunile perverse săvârșite asupra acesteia. Nu va fi necesară aplicarea normei cu privire la acțiunile perverse, dacă aceste acțiuni au premers nemijlocit raportul sexual și au constituit o infracțiune unică" [16, p.33]. Se poate lesne vedea că acești trei autori sugerează ideea de infracțiune unică, care are la bază o intenție unică, nu două intenții de sine stătătoare.

Atât în cazul pregătirii de viol, cât și în cazul tentativei de viol, acțiunile perverse nu reprezintă un scop în sine al făptuitorului. Aceste acțiuni, care își pierd individualitatea, constituie doar un mijloc de realizare a scopului de săvârșire a violului.

Într-adevăr, infracțiunea prevăzută la art.175 CP RM poate fi confundată cu pregătirea de viol. În acest plan, A.D. Oberemcenko menționează: „Pregătirea de viol ... poate coincide aproape complet cu latura obiectivă a infracțiunii de acțiuni perverse" [14]. Iu.S. Pestereva, A.Iu. Ganus și M.V. Șkodunova nu se limitează la atesarea unei asemenea coincidențe, dar propun și soluția de delimitare a pregătirii de viol de acțiunile perverse: „În pofida diferențelor dintre componențele acestor infracțiuni, unele acțiuni perverse pot avea similitudini cu pregătirea de viol (de exemplu, dezgolirea corpului victimei, palparea acesteia etc.). În acest caz, este necesar să ne ghidăm, mai cu seamă, de conținutul și orientarea intenției făptuitorului" [17].

Suntem de acord că orientarea și conținutul intenției făptuitorului sunt criteriile care permit delimitarea acțiunilor perverse de pregătirea de viol. În cazul pregătirii de viol, făptuitorul își creează intenţionat condiţii pentru săvârşirea raportului sexual prin constrângerea fizică sau psihică a victimei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa, însă, din cauze independente de voinţa făptuitorului, acesta nu reușește să înceapă săvârşirea raportului sexual prin constrângerea fizică sau psihică a victimei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa. În opoziție, în ipoteza acțiunilor perverse, intenția făptuitorului este de a-și satisface necesitatea sexuală nu pe calea săvârşirii raportului sexual prin constrângerea fizică sau psihică a victimei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa, ci pe calea: exhibării; atingerilor indecente; discuţiilor cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale; determinării victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice; punerii la dispoziţia victimei a materialelor cu caracter pornografic; altor acţiuni cu caracter sexual.

Infracțiunea prevăzută la art.175 CP RM poate fi confundată, de asemenea, cu tentativa de viol. Totuși, în sensul art.175 CP RM, acţiunile perverse nu pot

presupune nici raport sexual, nici constrângere fizică sau psihică, nici profitarea de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa. Începerea fie a exercitării constrângerii fizice sau psihice a victimei, fie a profitării de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa, demonstrează prezența tentativei de viol.

În legătură cu aceasta, se impune o precizare. E.V. Șablinskaia nu exclude ca victima acțiunilor perverse să fie constrânsă fizic: „Unele acțiuni perverse, care au un „caracter intelectual", comise cu aplicarea violenței, pot intra sub incidența normei penale care incriminează astfel de acțiuni (de exemplu, constrângerea victimei să vizioneze un film pornografic)" [18]. Într-adevăr, nu este exclus ca acţiunile perverse – săvârșite asupra victimei sau în prezenţa victimei – să fie însoțite de constrângere fizică (de exemplu, victima să fie forţată să-şi dezgolească organele genitale, să fie imobilizată pentru ca făptuitorul s-o poată palpa, să fie ţinută încuiată într-o încăpere în care-i sunt demonstrate filme pornografice etc.).

Prin extrapolare, conchidem că victima infracțiunii, prevăzute la art.175 CP RM, de asemenea, poate fi constrânsă psihic ori se poate profita de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa.

De aceea, concluzia ajustată este următoarea: acţiunile perverse nu pot presupune acea constrângere fizică sau psihică a victimei ori acea profitare de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa, care urmărește scopul săvârșirii raportului sexual. Într-o asemenea situație, răspunderea poate fi aplicată doar pentru viol.

Este posibil să nu fie clar ce anume a urmărit să săvârșească făptuitorul – raport sexual sau acțiuni perverse. În asemenea situații, orice incertitudini, legate de calificare, trebuie tratate în folosul făptuitorului (conform principiului *in dubio pro reo*). Drept urmare, ținând cont de prevederile alin.(2) și (3) art.81 CP RM, calificarea se va face fie în baza art.26 sau 27 și lit.b) alin.(2) ori lit.b) alin.(3) art.171 CP RM, fie în baza art.175 CP RM. În orice caz, se va aplica răspunderea pentru o singură infracțiune – cea de o gravitate comparativ mai redusă, nu pentru un concurs de infracțiuni. În context, este relevantă opinia lui A.V. Korneeva: „Va avea caracter excesiv calificarea în care elementele constitutive ale unei infracțiuni sunt reflectate redundant în norma aplicată pentru încadrarea juridico-penală" [5, p.2].

Bineînțeles, sunt posibile situații când atestăm concursul dintre viol și acțiuni perverse. Ordinea săvârșirii acestor infracțiuni nu contează: a) violul urmat de acțiunile perverse; b) acțiunile perverse urmate de viol; c) violul săvârșit în paralel cu acțiunile perverse. Important este ca, la baza celor două infracțiuni, să fie două intenții de sine stătătoare.

Concursul dintre viol și acțiunile perverse poate presupune prezența 1) unei singure victime *sau* 2) a mai multor victime. În prima din aceste situații, fie vio-

lul este urmat de acțiunile perverse, fie acțiunile perverse sunt urmate de viol. În ultima situație, de asemenea, este posibil ca violul să fie urmat de acțiunile perverse sau acțiunile perverse să fie urmate de viol. În afară de aceasta, este posibil ca violul să fie săvârșit în paralel cu acțiunile perverse (de exemplu, violul unei persoane, despre care se ştie cu certitudine că nu au împlinit vârsta de 16 ani, este săvârșit în prezența altor persoane despre care se ştie cu certitudine că nu au împlinit vârsta de 16 ani).

Referințe bibliografice:

1. Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 28.05.2019. Dosarul nr.1ra-902/2019. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13661 (accesat: 17.08.19)
2. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 21.11.2018. Dosarul nr.1ra-1944/2018. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12425 (accesat: 18.08.19)
3. Gurev Dorina. Răspunderea penală pentru infracțiunea de răpire a unei persoane / Teză de doctor în drept. Chişinău, 2016.
4. Адельханян Р.А. Расследование похищения человека. Москва, 2001.
5. Корнеева А.В. Теоретические основы квалификации преступлений. Москва: Проспект, 2010.
6. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 24.10.2018. Dosarul nr.1ra-1766/2018. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11913 (accesat: 18.08.19)
7. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 12.09.2018. Dosarul nr.1ra-1295/2018. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11858 (accesat: 19.08.19)
8. Ștefănuț Radu. Infracţiunea de violare de domiciliu în legislaţia Republicii Moldova şi a României. Studiu de drept comparat / Teză de doctor în drept. Chişinău, 2012.
9. Нуркаева Т.Н. Личные (гражданские) права и свободы человека и их охрана уголовно-правовыми средствами: вопросы теории и практики. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
10. Зурушев А.К. Категория «насилие» в нормах Особенной части УК РФ и проблемы судебно-правовой оценки. În: Российский судья, 2008, № 9, p.28-34.
11. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 21.02.2018. Dosarul nr.1ra-274/2018. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=10512 (accesat: 20.08.19)

12. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 21.11.2018. Dosarul nr.1ra-2010/2018. În: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12511 (accesat: 19.08.19)
13. Островецкая Ю.А. Развратные действия: проблемы квалификации. În: Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Право, 2010, № 38, p.63-66.
14. Оберемченко А.Д. Разграничение развратных действий с иными половыми преступлениями. În: Пробелы в российском законодательстве, 2013, № 6, p.182-186.
15. Бокоч К.Э. Разграничение развратных действий со смежными преступлениями против половой неприкосновенности несовершеннолетних. În: Вестник студенческого научного общества ГОУ ВПО «Донецкий национальный университет», 2019, Т.4, № 11-1, p.77-81.
16. Андреева Л.А., Цэнгэл С.Д. Квалификация изнасилований. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский Юридический Институт Генеральной Прокуратуры Российской Федерации, 2005.
17. Пестерева Ю.С., Ганус А.Ю., Шкодунова М.В. Актуальные проблемы правовой и социальной защиты несовершеннолетних от преступлений, посягающих на половую свободу и неприкосновенность. În: Вестник Омского Юридического Института, 2009, № 1, p.70-74.
18. Шаблинская Е.В. Проблемы разграничения развратных действий со смежными составами. În: Законность в современном обществе: сборник статей Международной научно-практической конференции (13 апреля 2017 г., г. Оренбург), ч.2. Уфа: Аэтерна, 2017, p.204-208.